

MAREK JAKOUBEK (ED).

CIKÁNI A ETNICITA

Praha – Kroměříž, Triton 2008, 404 s. ISBN 978-80-7387-041-6

Sborník *Cikáni a etnicita*, sestavený antropologem Markem Jakoubkem, je výjimečný hned z několika důvodů. Již samotný název naznačuje odlišnost od většiny v současnosti vydávaných publikací, které se zabývají předmětnou skupinou, resp. skupinami. Většina knih a studií nese díky sílící agitaci tzv. romské elity a (na poli ideologie) aktivních romistů tzv. politicky korektnější název *Romové*, přičemž označení *Cikáni* je odmítáno jako nevhodné. Druhá část názvu sborníku nám zase naznačuje, že se kniha zabývá etnicitou, která tu ale není vnímána, tak jako ve většině současných knih o Cikánech / Romech, jako přirozená součást cikánství / romství, odkazující až k indické pravlasti a společné cikánské / romské krvi, ale naopak jako k výtvaru evropské modernity, což může být pro některé čtenáře patrně stále ještě přímo šokující. Editor M. Jakoubek tak zvolil celý název sborníku velice střelně a vytyčil tím pojetí celé knihy, která v sobě obsahuje — kromě úvodu — čtrnáct významných textů na poli ciganologických studií (z toho třináct překladů), od kapacit světového formátu, jako např. Judit Okely, Wenera Cohna, Matta T. Salo, Wima Willemse a dalších. I přesto, že některé texty byly originálně vydány již v sedmdesátých letech, jejich obsah je stále velmi aktuální, a to nejen na poli teorie, ale i v rámci současného dění v České republice.

Sborník je koncipován nejen z čistě teoretických statí, ale obsahuje i konkrétní případové studie, které dobře ilustrují celé teoretické pozadí knihy. Jak už bylo naznačeno výše, kniha se snaží ukázat, kdy, jak a proč vznikla idea o cikánské / romské etnicitě, ze které se pomalu začala rodit představa o cikánském / romském národě, která v naší zemi a celkově ve střední a východní Evropě začala radikálně slílit po roce 1989 a vedla mj. ke zrodu tzv. romské elity bojující za cikánská, respektive romská práva, často ovšem — jak dokládá nejedna zahrnutá studie — na úkor samotných Cikánů. Sborník výstižně ukazuje, že samotní Cikáni nedefinují své cikánství skrze etnickou perspektivu. Etnicita jim připisovaná stojí na odlišnosti nejen kulturní a jazykové, ale především na domnělé odlišnosti fyzické. Tato odlišnost je navíc pojata jako přirozená a slouží i jako „fakt“ jejich neslučitelnosti s majoritní společností. Tento problém, na který sborník střízlivě, ale důrazně poukazuje, je z mého hlediska nejpádnejším důvodem k doporučení celé knihy, na základě které si čtenář může udělat představu o vzniku samotného konceptu cikánské etnicity i na potenciální nebezpečí s ním spojené.

Sborník *Cikáni a etnicita* je tak jednoznačně knihou, na kterou se v našem prostředí dlouho čekalo. I přesto, že je na českém trhu k dostání několik dobrých knih nazírajících na cikánskou / romskou problematiku stejnou optikou, většina u nás vydávaných knih o Cikánech / Romech je psána jednoznačně v duchu posílení cikánské, resp. romské etnicity a snah o „probuzení“ romského národa. Tento sborník je proto vítaným protipólem, který svým unikátním výběrem mnoha světově uznávaných textů přesahuje nejen českou kotlinu, ale především převládající intelektuální prostředí české ciganologie.

Petra Blavková